Висновки. Сорт Кара-Даг в умовах Північного степу України реагує на строки сівби, змін.юючи тривалість проходження міжфазних періодів, що, в свою чергу, приводить до зміни періоду вегетації та врожайності. Сорт придатний для сівби в поукісних та пожнивних посівах. Внесення добрив, розрахованих балансовим методом на 20 ц/га, забезпечує таку врожайність сорту тільки в ранніх посівах.

Список використаних джерел

1. Аверчев А.В. Гречиха на Юге Украины. – Херсон. – 2001. – 328 с.
2. Ю.А. Шашкин, В.И. Мазалов. Сроки посева и урожайность гречихи //Соверш. сел. и технол. возд. зерновых бобовых и крупяных культур: сб. н. тр. /ВНИИ зернобоб. и круп. культур. – Орел, 1992. – С. 222-226.
3. Демиденко П.М. Гречиха, просо и рис в Степи Украины //Справочник. Днепропетровск: Проминь, 1984. – 168 с.
4. Соловьяненко А.И. Гречиха на Ставрополье. Ставропольское книжное издательство, 1982. – 64 с.
5. Гречиха в орошаемом земледелии /Е.С. Алексеева, А.Н. Бочкарев, Л.А. Криницкая, В.В. Дикий, В.И. Рось, А.Н. Пирогов. – Каменец-Подольский: Абетка. –2002. – 168 с.
6. Вирощування гречки за індустріальною технологією /О.С. Алексеєва, С.В. Герасимчук, І.М. Марусяк, а.І. Коваль. – К: Урожай, 1987. – 48 с.
7. Дедишин Я.І. Вплив умов вирощування на врожай і якість зерна гречки //Сел., сем., и техн. произв. гречихи: Междунар. сб. н. тр. Подольской гос. агр.-техн. академ. Вып. 9. – Черновцы, 1997. – С. 223-229.

Аннотация. *Изучали реакцию гречихи сорта Кара-Даг на внесение расчетных норм удобрений при разных сроках сева. Установлено, что лучшим сроком сева является первая декада мая.*

Ключевые слова: *гречиха, сорт, срок сева, минеральные удобрения, урожайность, оптимизация минерального питания.*

Summary. *Studied reacting a buckwheat of a kind Kara-Dag on depositing of the computational norms (standards) of fertilising, at miscellaneous terms of sowing. Is established, that the best term of sowing is the maiden decade of May.*

Key words: *a buckwheat, kind (variety), term of sowing, mineral fertilisers, productivity, optimisation of a mineral feed (meal, power).*

УДК 634.11 : 631.344.3

О.В. Мельник*, доктор с.-г. наук, професор,*
В.П. Майборода, *кандидат с.-г. наук, асистент,*
В.В. Леус*, аспірант Уманського державного аграрного університету*

Способи вирощування однорічних саджанців яблуні сортів Глостер і Джонаголд на підщепах М9 і М26

Наведено фітометричні показники і товарна якість однорічних саджанців яблуні, вирощених способами окулірування, зимового щеплення й "сплячого" вічка.

Ключові слова: *яблуня, сорт, саджанець, підщепа, окулірування*

Вступ. Вирощування високоякісного садивного матеріалу в країнах з розвинутим садівництвом ведеться способами окулірування й зимового щеплення, а також новим способом, так зване "сплячe" вічко.

Пізньолітнє окулірування способом вприклад – найбільш розповсюджений спосіб, який вигідно відрізняється високою продуктивністю праці й можливістю виконання в умовах недосить активного відставання кори на підщепі [1].

Популярність зимового щеплення невисока за причини слабшого й невирівняного росту однорічок [2], хоч за рубежем інтерес до нього зростає через нестачу робочої сили в період окулірування і збільшення виробництва дворічних саджанців з однорічною кроною (кніп-баум).

© О.В. Мельник, В.П. Майборода, В.В. Леус, 2004

Спосіб "спляче" вічко за рубежем досить часто застосовується з метою уникнення зимових пошкоджень щепленого сорту, економії земельних ресурсів і дорощування нестандартного підщепного матеріалу. Спосіб передбачає весняне загущене садіння рослин, для чого використовують підщепи діаметром 4-6 мм, які висаджують з початком польових робіт за схемою 60-100□8 см.

Далі виконують окулірування, викопування рослин восени й зимове зберігання, садіння весною наступного року й отримання однорічки. Навесні наступного року рослини кронують і вирощують дворічний саджанець з однорічною кроною (кніп-баум) [4].

Завданням наших досліджень було виявлення ефективності перерахованих вище способів вирощування садивного матеріалу яблуні на клонових підщепах в умовах південної частини правобережного Лісостепу України.

Методика досліджень. Вирощування однорічних саджанців яблуні сортів Глостер і Джонаголд (клон Вілмута) на підщепах М9 і М26 вели способами окулірування, зимового щеплення й "спячого" вічка. Дослід закладено навесні 2002 р. в Уманському державному аграрному університеті у чотирикратній повторності без стаціонарного зрошення.

Зимове щеплення виконували у кінці лютого-на початку березня способом поліпшеного копулірування, а окулірування – на початку серпня способом вприклад на висоті 20 см над рівнем ґрунту.

Обліки і спостереження вели загальноприйнятими методами [3], а якість визначали за галузевим стандартом ОСТ 10 124-88.

Ґрунт дослідної ділянки – чорнозем опідзолений важкосуглинковий на лесі з вмістом гумусу в орному шарі ґрунту біля 3,5%, високою забезпеченістю фосфором і калієм.

Результати досліджень. Встановлено, що вирощування саджанців способом окулірування забезпечило досягнення максимального значення діаметра стовбура для усіх сортопідщепних комбінувань, крім Джонаголда на підщепі М9, де 2002 р. показник був більшим за способу "спляче" вічко.

Максимальний діаметр саджанців сорту Глостер отримано на підщепі М26 при застосуванні окулірування. Для сорту Джонаголд способом окулірування найбільший діаметр стовбура отримано 2002 р. на підщепі М26 (12,1 мм), а 2003 р. – на підщепі М9 (13,3 мм).

У сезоні 2002 р. майже на всіх варіантах досліду спостерігався менший діаметр саджанців із зимового щеплення, а 2003 р. – із "спячого" вічка (табл. 1).

Таблиця 1

Параметри надземної частини однорічних саджанців яблуні сортів Глостер і Джонаголд залежно від підщепи і способу вирощування

Підщепа	Помологічний сорт	Спосіб вирощування	Діаметр стовбура, мм		Висота саджанця, см	
			2002 р.	2003 р.	2002 р.	2003 р.
М9	Глостер	Окулірування	11,0	12,1	124,5	135,0
		"Спляче" вічко	10,4	9,3	114,3	97,1
		Зимове щеплення	8,5	10,3	93,9	118,7
	Джонаголд (Вілмута)	Окулірування	10,2	13,3	129,7	139,3
		"Спляче" вічко	10,8	8,9	126,6	86,7
		Зимове щеплення	7,0	8,4	75,5	102,1
М26	Глостер	Окулірування	13,6	12,5	139,5	146,0
		"Спляче" вічко	11,7	9,3	121,0	84,7
		Зимове щеплення	7,3	9,7	69,5	104,4
	Джонаголд (Вілмута)	Окулірування	12,1	12,0	140,6	140,8
		"Спляче" вічко	9,1	9,5	107,5	97,1
		Зимове щеплення	7,8	8,9	92,2	97,8
$НІР_{05}$			0,8	1,1	21,7	12,5

За досліджуваний період саджанці сорту Глостер за діаметром стовбура в багатьох випадках переважали сорт Джонаголд.

Найбільший діаметр стовбура для сортопідщепного комбінування Глостер/М26 2002 р. отримано шляхом окулірування (13,6 мм), а найменший – для Джонаголд/М9 – зимовим щепленням (7,0 мм). Це, вірогідно, пояснюється силою росту компонентів сортопідщепного комбінування.

За результатами багатофакторного дисперсійного аналізу найбільший вплив на зміну величини діаметра стовбура мав фактор "спосіб вирощування" – 71%. Вплив взаємодії факторів "підщепа" і "спосіб вирощування", а також потрійна взаємодія факторів знаходилися в межах 7...8%. 2003 р. домінуючий вплив спричинений також фактором "спосіб вирощування" – 76%, а фактори "підщепа" і комплексний вплив факторів "підщепа" та "помологічний сорт" впливу на показник взагалі не мали (табл. 2).

Таблиця 2

Вплив досліджуваних факторів та їх взаємодій на зміну діаметра і висоти однорічних саджанців яблуні (2002-2003 рр.), %

Досліджувані фактори		Рік	
		2002	2003
Діаметр стовбура			
Тип підщепи (А)		2*	0
Помологічний сорт (В)		5*	1
Спосіб вирощування (С)		71*	76*
Взаємодії	АВ	0	0
	АС	8*	1
	ВС	1	4*
	АВС	7*	3
Висота саджанця			
Тип підщепи (А)		0	0
Помологічний сорт (В)		0	1
Спосіб вирощування (С)		82*	82*
Взаємодії	АВ	0	1
	АС	3*	2
	ВС	0	2
	АВС	9*	2*

Примітка. * Fф>F05

Найбільшою висотою – одного з основних показників якості саджанців, відрізнялися рослини обох досліджуваних сортів заокульованих на напівкарликовій підщепі М26, хоч між варіантами значної різниці не спостерігалося (табл. 1).

Найбільший вплив на висоту рослин спричинений способом вирощування, причому максимальний показник досліджень досягнутий за вирощування їх способом окулірування. 2002 р. мінімальна величина показника зафіксована за способом зимового щеплення, а 2003 р. – "сплячого" вічка.

Найбільшу висоту рослин зафіксовано 2003 р. за способом окулірування для сортопідщепного комбінування Джонаголд/М26, а найменшу – 2002 р. за способом зимового щеплення для Глостер/М26. Виявлено сильну пряму залежність між висотою й діаметром штамбу (r = 0,93...0,94 ± 0,26).

Як свідчать результати дисперсійного аналізу (табл. 2), істотний вплив на зміну висоти спричинений фактором "спосіб вирощування".

Найбільший – 100%-ний – вихід стандартних саджанців за роки досліджень отриманий способом окулірування й лише 2002 р. для сортопідщепного комбінування Джонаголд/М9 отримано 5,1% нестандартних саджанців (табл. 3).

Таблиця 3

Товарна сортність однорічних саджанців яблуні сортів Глостер і Джонаголд залежно від підщепи й способу вирощування, %

Підщепа	Помологічний сорт	Спосіб вирощування	Перший сорт		Другий сорт		Нестандарт	
			2002 р.	2003 р.	2002 р.	2003 р.	2002 р.	2003 р.
М9	Глостер	Окулірування	90,0	78,2	10,0	21,8	0,0	0,0
		"Спляче" вічко	36,6	30,0	50,0	57,5	13,4	12,5
		Зимове щеплення	6,6	72,5	30,0	20,0	63,4	7,5

	Джонаголд (Вілмута)	Окулірування	58,3	87,5	36,6	12,5	5,1	0,0
		"Спляче" вічко	56,6	0,0	43,4	74,2	0,0	25,8
		Зимове щеплення	0,0	15,0	8,3	57,5	91,7	27,5
М26	Глостер	Окулірування	96,0	90,0	4,0	10,0	0,0	0,0
		"Спляче" вічко	56,6	0,0	26,6	77,8	16,8	22,2
		Зимове щеплення	0,0	32,5	16,6	52,5	83,4	15,0
	Джонаголд (Вілмута)	Окулірування	86,7	77,1	13,3	22,9	0,0	0,0
		"Спляче" вічко	10,0	22,5	60,0	57,5	30,0	20,0
		Зимове щеплення	5,0	15,0	35,0	65,0	60,0	20,0
$НІР_{05}$			17,1	26,3	21,7	24,4	18,4	17,9

Мінімальний вихід стандартних саджанців зафіксований 2002 р. із зимового щеплення для сорту Джонаголд на підщепі М9. У середньому 2002 р. стандартних саджанців було отримано лише 51,6%, тоді як 2003 році – 82,5%.

Висновки. Вирощування однорічних саджанців яблуні на клонових підщепах в незрошуваних умовах південної частини Правобережного Лісостепу України способом пізньолітнього окулірування забезпечує найвищий вихід якісного садивного матеріалу. Варто відмітити, що новий спосіб "спляче" вічко в деяких варіантах не поступався традиційному окулюванню.

Список використаних джерел

1. Степанов С.Н. Плодовый питомник. – 3е изд., перераб. и доп. – М.: Колос, 1981. – 256 с.
2. Кузичев Б.А. Смелее внедрять зимнюю прививку в производство //Садоводство. – 1974. – № 1. – С. 11
3. Учеты, наблюдения, анализы, обработка даных в опытах с плодовыми и ягодными растениями: Метод. рекомендации /Под ред. Г.К. Карпенчука и А.В. Мельника. – Умань: Уман. с.-х. ин-т., 1987. – 115 с.
4. Ван Райн П. Ефективні технології в плодорозсадництві //Новини садівництва. – 2001. – № 3. – С. 9.

Аннотация. *Исходя из результатов иследований можно сделать вывод, что способ позднелетнего окулирования дает наибольший выход качественного посадочного материала. Новый способ выращивания "спящей" почкой в некоторых вариантах не уступал позднелетнему окулированию.*

Ключевые слова: *яблоня, сорт, саженец, подвой, окулирование*

Summary. *The results of research show that the mode of the inoculation of late summer gives the mast best quality of the seedbing of the apple trees. The new mode of growing the "sleeping" bud in some variants didn't yield the inoculation of late summer.*

Key words: *apple, sort, seedlings, clonal root-stocks, inoculation.*

УДК 633.12 : 631.527.12

Л.В. Чешневська, кандидат с.-г. наук, доцент,
О.С. Алексеєва, доктор с.-г. наук, професор ПДАТУ

Перспективи вирощування гречки в літніх посівах

Показано перспективи вирощування гречки в літніх посівах, подано біологічну та господарську характеристику сортів, що мають високу адаптивність до вирощування в післяукісних і страхових посівах.

Ключові слова: *гречка, сорт, адаптивність, літні посіви.*

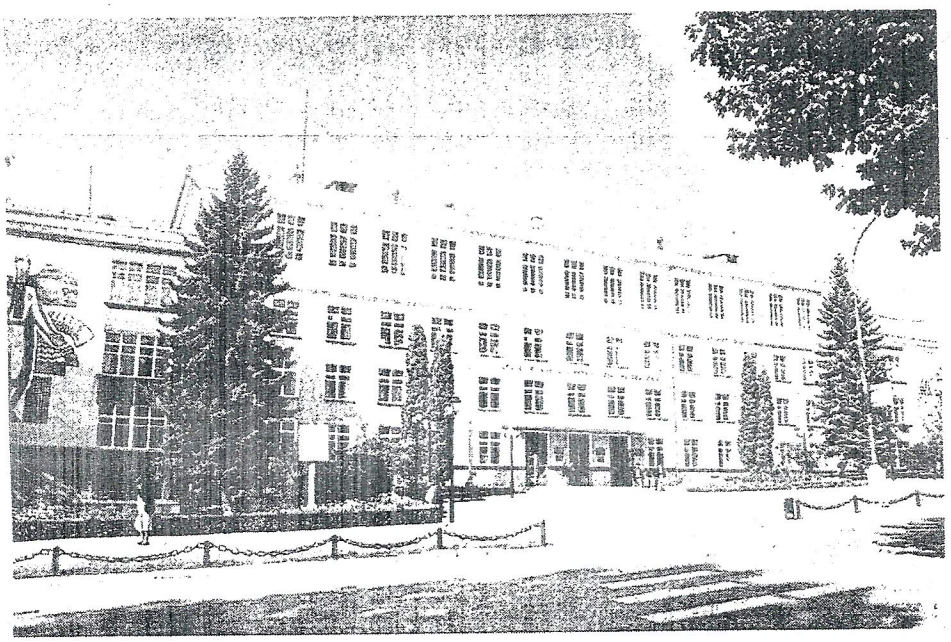
Вступ. Гречка є однією з найважливіших круп'яних культур, що вирощуються в нашій зоні. Ядро її містить близько 80% крохмалю, 12-18 – білку, 3 – жирів та 2 – клітковини. Завдяки доброму засвоєнню білків і вуглеводів, значному вмісту мінеральних солей (заліза, фосфору,

© Л.В. Чешневська, О.С. Алексеєва, 2004

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 12

м. Кам'янець-Подільський
2004